

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แนวโน้มความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วของโลกปัจจุบันในด้านต่างๆ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีที่เป็นไปอย่างก้าวกระโดด การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการเคลื่อนย้ายคนอย่างเสรี ทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายบริบททั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งผลกระทบที่เห็นเด่นชัดจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเหล่านี้คือ ทุกกลุ่มบุคคล ทุกองค์กร ทุกระดับ ต้องเข้าสู่สถานะที่มีการแข่งขันสูง เพราะฉะนั้น ความสามารถในการมองอนาคตและการตัดสินใจในปัจจุบันเพื่ออนาคตที่ดีกว่าจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งซึ่ง ประเวศ วะสี (2538: 10) นักคิดอาวุโส ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ว่า

“ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจนพยากรณ์ไม่ได้ว่าจะไร
จะเกิดขึ้นต้องการ การปรับตัวของมนุษย์ใหม่ เพราะการรับรู้ โลก
การเรียนรู้ การทำงาน สถาบันของโลกมนุษย์ยังอยู่ในสมัยเก่าซึ่งจะ
ปรับตัวกับความเร็วของโลกสมัยใหม่ไม่ได้ ทำให้เกิดความเครียดและ
การรุนแรงขึ้นได้”

สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในฐานะที่เป็นองค์กรหนึ่งของสังคมก็ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้ต้องมีการปรับตัวและเตรียมพร้อมเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยการดำเนินงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องมีคุณภาพ มีประสิทธิภาพและมีความคล่องตัวทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้น และที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งหน่วยงานทั้งภาครัฐและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ต่างก็ตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องดังกล่าว ดังที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติไว้ในหมวด 3 ส่วนที่ 8 สิทธิ และเสรีภาพในการ ศึกษา (ราชกิจจานุเบกษา หน้า 15) มาตรา 50 ว่า ต้องมีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษา ในทุกระดับและทุกรูปแบบ ให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม โดย จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งกฎหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษานั้นได้ให้ความสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้และพัฒนาสุขภาวะของประชาชน ให้ครอบคลุมทั้งมิติทางกาย จิต สังคมและปัญญา แผนปฏิบัติการราชการของกระทรวง

ศึกษาศึกษาที่ได้ออกกำหนดขึ้นเพื่อรองรับนโยบายรัฐบาล ปีงบประมาณ พ.ศ. 2550 – 2551 พันธกิจ คือ การเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาเพื่อเสริมสร้างโอกาสในการศึกษาให้แก่ประชาชน โดยยึดหลัก คุณธรรมนำความรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และพัฒนาระบบบริหารจัดการการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ มีเป้าประสงค์ให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สถานศึกษามีความเข้มแข็ง มีอิสระ มีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานถือเป็นองค์กรหลักที่มีภารกิจเกี่ยวกับการจัดการและการส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดเป็นปัจจัยหลักที่จะทำให้การขับเคลื่อนนโยบายสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายได้กำหนดแผนปฏิบัติการเพื่อรองรับนโยบายการศึกษา ของรัฐบาล (ปีงบประมาณ 2550 – 2551) โดยหนึ่งในเป้าประสงค์คือ ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการศึกษา

เห็นได้ว่าหน่วยงานทุกระดับที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาต่างตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นและได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาให้สถานศึกษามีความเข้มแข็ง มีอิสระมีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ และพัฒนาระบบบริหารจัดการการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ การจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) ซึ่งถือเป็นการบริหารอย่างมีระบบ อันประกอบด้วย การกำหนดกลยุทธ์ การดำเนินการกลยุทธ์ และการประเมินกลยุทธ์ ขององค์กร (สมยศ นาวิการ, 2545) จึงได้นำมาใช้ในการบริหารเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามหลักการบริหารบ้านเมืองที่ดี (มาตรา 9) โดยกำหนดให้ส่วนราชการต้องมีการจัดทำแผนปฏิบัติการราชการ กำหนดเป้าหมายผลสัมฤทธิ์ และตัวชี้วัด การติดตามประเมินผล รวมถึงการแก้ไขหรือบรรเทาผล กระทบที่จะเกิดขึ้นในระหว่างการบริหารราชการ อันได้แก่ การจัดการ การวางแผน ที่มี การกำหนด วิสัยทัศน์ จัดองค์กร จัดคนเข้าทำงาน สั่งการควบคุม เพื่อให้มีการปฏิบัติงานอย่างมีระบบ นำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ ปัจจุบันรัฐบาลได้เร่งรัดปฏิรูประบบบริหารภาครัฐมุ่งให้หน่วยงานทุกหน่วยงานของรัฐปรับเปลี่ยน การบริหารเป็นการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีดัชนีชี้วัดความสำเร็จของงาน อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นภารกิจของสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จหรือมีประสิทธิภาพจึงขึ้นอยู่กับ การสร้างกลไกการบริหารจัดการที่ดีอันจะนำไปสู่ความสำเร็จอย่างมีคุณภาพตามที่สถานศึกษาต้องการ

การบริหารการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School -Based Management) นับเป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาที่ มุ่งเน้นการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้กับสถานศึกษา ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงไปในด้านมีอิสระมีความคล่องตัวในการบริหารจัดการตนเอง สามารถวาง

แผนการบริหารจัดการได้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและสามารถแก้ไขปัญหาในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมและรวดเร็วเพื่อนำไปสู่คุณภาพทุกด้าน อาศัยการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาในการ กำหนด นโยบาย การวางแผน และการตัดสินใจ ในภารกิจของสถานศึกษา โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเชิงกลยุทธ์ด้วยการกำหนดแผนพัฒนาสถานศึกษา หรือแผนกลยุทธ์นั้นว่าเป็นเงื่อนไข หนึ่งของการบริหารการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นการบริหารที่ให้ความสำคัญต่อการกำหนดกลยุทธ์ที่ได้มาจากการคิดวิเคราะห์แบบใหม่ ๆ ที่ไม่ผูกติดอยู่กับปัญหาเก่าในอดีตไม่นำเอาข้อจำกัดทางด้านทรัพยากรและงบประมาณมาเป็นข้ออ้าง ดังนั้นการวางแผนเชิงกลยุทธ์จึงเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเชิงกลยุทธ์จึงเป็นการวางแผนแบบทำทายความ สามารถ เป็นรูปแบบการวางแผนที่ช่วยให้เกิดการริเริ่มสร้างสรรค์ทางเลือกใหม่ได้ด้วยตนเอง และเป็นการวางแผนพัฒนาที่ยั่งยืน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) นอกจากนี้การจัดการเชิงกลยุทธ์ยังทำให้องค์การมีทิศทางที่ชัดเจน เป็นเครื่องมือผลักดันให้องค์การมีการเปลี่ยนแปลงทำให้สามารถปรับองค์การให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอกได้ องค์การสามารถบรรลุวิสัยทัศน์ภารกิจ และวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ตามที่ต้องการได้ (สุพานี สฤษฏ์วานิช, 2544: 10)

อย่างไรก็ตามแม้ว่าองค์การหรือหน่วยงานทางการศึกษาส่วนใหญ่จะมีการวางแผนระยะยาวหรือมีการใช้กระบวนการทางการวางแผนอย่างเป็นทางการมากกว่า 30 ปี พบว่าการวางแผนที่ผ่านมายังไม่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารที่ทำให้ประสบความสำเร็จได้อย่างเต็มที่ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากองค์ประกอบต่าง ๆ หลายประการ ดังที่ กกล้า ทองขาว (22: 2544) ได้ทำการวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การนำแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะและสังคมแห่งชาติสู่ความสำเร็จในการปฏิบัติเมื่อ พ.ศ. 2544 ได้สรุปประเด็นปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ไว้ถึง บทเรียนจากประสบการณ์ที่ผ่านมาพบว่า

... นโยบาย แผนงาน หรือโครงการที่ผ่านการกลั่นกรองมาเป็นอย่างดี เมื่อนำไปใช้จริงกลับประสบความล้มเหลวเสียเป็นส่วนใหญ่ ยิ่งไปกว่านั้น การศึกษาปัญหาความล้มเหลวของนโยบาย แผนงานหรือโครงการที่ดีเหล่านั้นก็ไม่สามารถระบุสาเหตุได้แน่นอน ทำให้นโยบาย แผนงานหรือโครงการที่ดีจำนวนมากต้องล้มเลิกไปในที่สุด และเมื่อนักวิชาการกลับไปทบทวนแนวทางการศึกษาในอดีตก็พบว่าความสนใจของวิชาการด้านนี้น่าจะมุ่งไปที่กระบวนการกำหนดนโยบายหรือการจัดทำแผนและการประเมินนโยบายหรือการประเมินผลแผนเสียเป็นส่วนใหญ่..

นอกจากนี้สภาวะแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับองค์การซึ่งเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลา ก็อาจ เป็นสาเหตุที่ทำให้ การวางแผนที่ผ่านมายังไม่ประสบความสำเร็จได้อย่างเต็มที่ ดัง ที่ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ กล่าวในการบรรยายเรื่อง วิธีวิทยาการวิจัยประเมินผลความสำเร็จของการจัดการศึกษาภาพรวมคุณภาพของคนไทย คี เก่ง และมีความสุข เมื่อวันที่ 22 มกราคม 2550 ณ ห้อง ประชุมสิปปินนท์ เกตุทัต สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาโดยสรุปว่า การที่การประกันคุณภาพภายใน การประเมินตนเองของสถานศึกษาไม่ประสบความสำเร็จเป็นเพราะ แผนไม่ดี และผู้บริหารในองค์การไม่สนใจเท่าที่ควร

ผู้วิจัยมีความต้องการศึกษาสภาพการจัดการเชิงกลยุทธ์ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงปัญหาและข้อเสนอแนะโดยสนใจศึกษากิจการเชิงกลยุทธ์ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยและประถมศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต1 เนื่องจาก มีบริบทของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่หลากหลาย อาทิ ขนาดของสถานศึกษา สภาพแวดล้อม มีทั้งความเป็นเมืองและชนบทเป็น ตัวแทนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วไปได้เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีผลการประเมินคุณภาพภายนอกครั้งแรกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในภาพรวมเป็นอันดับหนึ่งของประเทศ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา,2549) โดยมีคะแนนรวมทุกมาตรฐานคิดเป็นร้อยละ 66.85 เมื่อวิเคราะห์ ผลการประเมินทั้ง 3 ด้านปรากฏว่า ด้านผู้เรียน 7 มาตรฐาน มีผลคะแนนรวมเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 61.58 อยู่ในระดับ พอใช้ ด้านครู 2 มาตรฐาน มีผลคะแนนรวมเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 61.17 อยู่ในระดับพอใช้ และด้านผู้บริหาร 5 มาตรฐาน มีผลคะแนน รวมเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 76.51 อยู่ในระดับดี

จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกครั้งแรก แม้ว่าเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต1 จะเป็นอันดับหนึ่งของประเทศ แต่คะแนนที่ได้จากผลการประเมินใน ด้านผู้เรียน และ ด้านครู ยังอยู่ในระดับพอใช้เท่านั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา สภาพการดำเนินงานการจัดการเชิงกลยุทธ์ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานการศึกษา ด้านการกำหนดกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และการประเมินผลกลยุทธ์ ตามกระบวนการวางแผนเชิงกลยุทธ์ 7 ขั้นตอนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550) คือ การวิเคราะห์ภารกิจของหน่วยงาน การวิเคราะห์สภาพ แวดล้อม (SWOT Analysis) การกำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจและเป้าประสงค์ การกำหนดกลยุทธ์ การกำหนดแผนงาน โครงการ การดำเนินงานตามแผน และการประเมินผลและรายงานและเพิ่มเติมการติดตามควบคุม ทั้งนี้เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเชิงกลยุทธ์ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

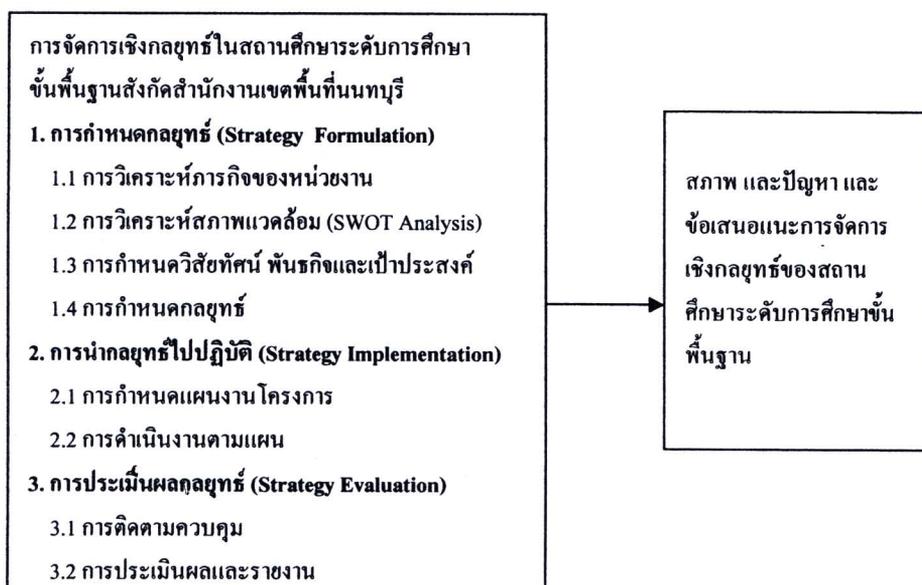
การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษา

1.2.1 ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเชิงกลยุทธ์ ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นนทบุรี เขต1

1.2.2 ข้อเสนอแนะการจัดการเชิงกลยุทธ์ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นนทบุรี เขต1

1.3 กรอบแนวคิดการวิจัย

การจัดการเชิงกลยุทธ์ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นนทบุรี เขต1 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญต่อการกำหนดหรือการวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Plan) ของสถานศึกษา การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ในการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลรวมทั้งจะต้องมีการประเมินผลกลยุทธ์หรือการจัดระบบติดตาม ควบคุม ตรวจสอบ ประเมินผลและรายงานอย่างจริงจังต่อเนื่อง โดยมีขั้นตอนการวางแผนและการจัดทำแผนกลยุทธ์ในสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550) 7 ขั้นตอนคือ1) การวิเคราะห์ภารกิจของหน่วยงาน 2) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) 3) การกำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจและเป้าประสงค์ 4) การกำหนดกลยุทธ์ 5) การกำหนดแผนงานโครงการ 6) การดำเนินงานตามแผนและ 7) การประเมินผลและรายงานเป็นหลัก เพิ่มเติมขั้นการติดตามควบคุมรวมเป็น 8 ขั้นตอน เพื่อให้การจัดการศึกษาตามแนวทางกระจายอำนาจเกิดผลดีและมีคุณภาพ บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ถ้าได้มีการจัดการเชิงกลยุทธ์ที่ถูกต้องเหมาะสมทั้งในช่วงของการกำหนดกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติและการประเมินผลกลยุทธ์กำหนดเป็นกรอบการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

มุ่งศึกษาการจัดการเชิงกลยุทธ์ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต1 ด้านการกำหนดกลยุทธ์ (Strategy Formulation) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (Strategy Implementation) และการประเมินผลกลยุทธ์ (Strategy Evaluation) ตามขั้นตอนการจัดทำแผนกลยุทธ์ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา (จากแนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎหมายกระทรวงฯ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาพ.ศ.2550) ประกอบด้วยการจัดการเชิงกลยุทธ์ 7 ขั้นตอนและเพิ่มเติมขั้นตอนการติดตามควบคุม รวมเป็น 8 ขั้นตอนคือ 1) การวิเคราะห์ภารกิจของหน่วยงาน 2) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) 3) การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าประสงค์ 4) การกำหนดกลยุทธ์ 5) การกำหนดแผนงาน โครงการ 6) การดำเนินงานตามแผน 7) การติดตาม ควบคุม 8) การประเมินผลและรายงาน ซึ่งได้นำมาจัดเป็นกลุ่มเป็น 3 ขั้นตอนคือ

1. ขั้นการกำหนดกลยุทธ์

- 1.1 การวิเคราะห์ภารกิจของหน่วยงาน
- 1.2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis)
- 1.3 การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าประสงค์

- 1.4 การกำหนดกลยุทธ์
2. ขั้นการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ
 - 2.1 การกำหนดแผนงาน โครงการ
 - 2.2 การดำเนินงานตามแผน
3. ขั้นการประเมินผลกลยุทธ์
 - 3.1 การติดตาม ควบคุม
 - 3.2 การประเมินผลและรายงาน

1.4.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดสอนระดับปฐมวัยและระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 จำนวน 44 โรงเรียน โดยเก็บข้อมูลจาก ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้รับผิดชอบฝ่ายแผนและนโยบาย ครูและกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนละ 4 คน

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.5.1 ได้ข้อมูลมาเป็นแนวทางการจัดการเชิงกลยุทธ์ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1
- 1.5.2 ผู้เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเชิงกลยุทธ์ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

การจัดการเชิงกลยุทธ์ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึงกระบวนการดำเนินงานโครงการและปฏิบัติการต่างๆด้านการบริหารของโรงเรียน โดยรวม ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดการดำเนินการระยะยาวเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ของโรงเรียนรัฐบาลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรีเขต 1 ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 3 ขั้นตอนคือ 1) การกำหนดกลยุทธ์ (Strategy Formulation) 2) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (Strategy Implementation) และ 3) การประเมินผลกลยุทธ์ (Strategy Evaluation)

การกำหนดกลยุทธ์ (Strategy Formulation) หมายถึง ขั้นตอนในการวางแผนประกอบ ด้วย 1) การวิเคราะห์ภารกิจของหน่วยงาน 2) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) 3) การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์และ 4) การกำหนดกลยุทธ์ ในการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุ วิสัยทัศน์

การวิเคราะห์ภารกิจของหน่วยงาน หมายถึง การพิจารณาแยกแยะขอบข่ายงานที่ต้อง ทำ ของโรงเรียนประกอบด้วย การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) หมายถึงการพิจารณา จุดแข็ง(Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) จากการดำเนินงานภายในโรงเรียน โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) ที่เป็นผลกระทบจากภายนอกโรงเรียนเพื่อใช้ข้อมูลที่ได้ไปประเมินสถานภาพสถานศึกษา

การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าประสงค์ หมายถึง การจัดวางทิศทางและ เป้าหมายการดำเนินงานของโรงเรียน โดยทุกๆ คนที่มีส่วนได้ส่วนเสียใน โรงเรียนมีส่วนร่วมกัน กำหนดขึ้น ใช้ เป็นแนวทางที่จะต้องปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายที่โรงเรียนต้องการ

การกำหนดกลยุทธ์ หมายถึงการเลือกวิธีการที่จะปฏิบัติในแต่ละพันธกิจเพื่อให้ บรรลุผลตามเป้าประสงค์และเป้าหมายที่สอดคล้องกับพันธกิจที่โรงเรียนกำหนดไว้

การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (Strategy Implementation) หมายถึง การแปลงกลยุทธ์ซึ่ง เป็นทางเลือกของโรงเรียนในระยะยาวมาสู่ขั้นตอนการปฏิบัติโดยละเอียด หรือการแปลงภารกิจ ของหน่วยงานเป็นการกระทำ ประกอบด้วย 1) การกำหนดแผนงาน โครงการ และ 2) การ ดำเนินงานตามแผน

การกำหนดแผนงาน โครงการ หมายถึงการนำกลยุทธ์ที่กำหนดเป็นแนวทางเพื่อใช้ เป็นแผนหรือเค้าโครงในการปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน

การดำเนินงานตามแผน หมายถึงการนำกลยุทธ์หรือสิ่งที่กำหนดไว้สู่การปฏิบัติโดยมี ระบบการกำกับติดตามและประเมินผลที่กำหนดไว้ของโรงเรียน

การประเมินผลกลยุทธ์ (Strategy Evaluation) หมายถึงการติดตาม ควบคุมการประเมิน ผลกลยุทธ์และรายงาน เป็นกิจกรรมที่สำคัญ ที่จะทำให้ผู้บริหารทราบได้ว่า การจัดการเชิงกลยุทธ์ ของโรงเรียนประสบผลสำเร็จหรือไม่ มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้างจะได้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุง ให้เหมาะสม ประกอบด้วย 1) การติดตาม ควบคุม 2) การประเมินผลและรายงาน

การติดตาม ควบคุม หมายถึงการกำหนดแนวทางให้นำไปปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ เป็นการคิดหามาตรการ หรือ เครื่องมือต่างๆที่จะป้องกันไม่ให้เกิดสถานการณ์ใดๆที่ทำให้ ได้ผลลัพธ์ที่แตกต่างไปจากเป้าหมายที่กำหนดไว้

การประเมินผลและรายงาน หมายถึงการนำผลงานมาประมวลและสรุปผลจากการประเมินและจัดทำรายงานต่อสาธารณชนรวมทั้งใช้เป็นแนวในการกำหนดนโยบายของโรงเรียน

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการหรือผู้รักษาการในตำแหน่งดังกล่าวของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานนทบุรี เขต1

ผู้รับผิดชอบ ฝ่ายแผนและนโยบาย หมายถึง รองผู้อำนวยการหรือครูผู้ทำหน้าที่ ฝ่ายแผนและนโยบายของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต1

ครู หมายถึงผู้ที่ทำหน้าที่สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นนทบุรี เขต 1

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการศึกษาหมายถึง บุคคลภายนอกที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการของสถานศึกษา ที่มีหน้าที่กำกับและส่งเสริมกิจการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1

สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง โรงเรียนรัฐบาลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นนทบุรี เขต1 ที่จัดการเรียนการสอนปฐมวัยและระดับประถมศึกษาเท่านั้น

สภาพ หมายถึง สภาพที่เป็นอยู่ในการดำเนินงานด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ปัญหา หมายถึง ความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่กับสภาพที่ควรจะเป็นในการดำเนินงานด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อเสนอแนะ หมายถึงความคิดเห็นที่ใช้เป็นแนวทางการปรับปรุงปัญหาด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน